

УДК 334.72:338.43:631

DOI: 10.36919/2312-7872.3.2024.48

А. Ю. Котвицький,*аспірант кафедри менеджменту та маркетингу**Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»***ORCID: 0009-0008-3102-0633****Д. О. Анохін,***аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку**Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»***ORCID: 0009-0002-4201-4219****О. О. Величко,***аспірант кафедри менеджменту та маркетингу**Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»***ORCID: 0009-0002-3858-7698**

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Аграрний сектор є однією з ключових галузей економіки, яка забезпечує продовольчу безпеку та стабільність. В умовах глобалізації управління інноваційними проектами в аграрному секторі набуває особливої актуальності. Інновації в аграрному секторі можуть включати нові технології обробки землі, вирощування культур, управління водними ресурсами, а також впровадження інформаційних технологій для оптимізації виробничих процесів. Основні аспекти, що розглядаються в темі управління інноваційними проектами в аграрному секторі в умовах глобалізації, включають оцінку глобальних і регіональних трендів, що впливають на аграрний сектор, зокрема попит на продукцію, зміни в кліматичних умовах та політичні фактори. Розглянуто також методи та підходи до ефективного управління інноваційними проектами, включаючи планування, фінансування, моніторинг та оцінку результатів. Вивчено можливості та виклики міжнародного співробітництва у сфері аграрних інновацій, включаючи обмін знаннями та технологіями, участь у міжнародних проектах та програмах. Дана стаття сприяє розумінню того, як інновації можуть бути інтегровані в аграрний сектор для підвищення його конкурентоспроможності, продуктивності та стійкості в умовах глобалізації. Вона також підкреслює важливість системного підходу до управління проектами та необхідність адаптації до швидко змінюваних умов світового ринку.

Ключові слова: глобалізація, управління, інноваційний проект, конкурентоспроможність, аграрний сектор, технології, стратегії.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах глобалізації аграрний сектор стикається з численними викликами, які зумовлюють необхідність впровадження інновацій для забезпечення сталого розвитку. Глобалізація створює нові умови для конкуренції, зростаючу залежність від міжнародних ринків, швидкий обмін технологіями та інформацією. У зв'язку з цим, управління інноваційними проектами в аграрному секторі стає критично важливим для підвищення конкурентоспроможності та ефективності агропідприємств. Основні аспекти проблеми включають: посилення конкуренції, де аграрні підприємства повинні постійно вдосконалювати свої процеси та продукти, щоб відповідати високим вимогам міжнародних ринків. Інтеграція новітніх технологій, де впровадження сучасних технологій, таких як автоматизація, цифровізація, біотехнології, потребує ефективного управління інноваційними проектами. Проблема залучення фінансових ресурсів для реалізації інноваційних проектів є однією з основних для аграрних підприємств, особливо в умовах нестабільності світової економіки. Управління інноваційними проектами пов'язане з високим рівнем ризиків та невизначеності, що вимагає розробки ефективних стратегій для їх мінімізації. Інноваційні проекти спрямовані на підвищення продуктивності та стійкості аграрного виробництва, що є важливим завданням у контексті зміни клімату та зростаючого попиту на продукти харчування.

Вирішення цих проблем має вагоме значення як для наукового дослідження, так і для практичної діяльності. Наукові дослідження спрямовані на розробку нових методів та моделей

управління інноваційними проектами, що враховують специфіку аграрного сектору та умови глобалізації. Практичні завдання полягають у впровадженні цих методів на підприємствах для підвищення їх ефективності та конкурентоспроможності. Таким чином, управління інноваційними проектами в аграрному секторі в умовах глобалізації є актуальною науковою проблемою, яка має значний вплив на розвиток агропромислового комплексу та забезпечення продовольчої безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації в галузі управління інноваційними проектами в аграрному секторі в умовах глобалізації висвітлюють низку важливих аспектів, які сприяють розумінню викликів та можливостей, що постають перед агропідприємствами.

Дослідження показують, що використання сучасних технологій, таких як інтернет речей (IoT), великі дані та штучний інтелект, значно підвищують ефективність аграрних підприємств. Наприклад, використання датчиків для моніторингу стану ґрунту та рослин дозволяє оптимізувати використання ресурсів і підвищити врожайність. Публікації також висвітлюють важливість цифровізації аграрного сектору, що включає автоматизацію виробничих процесів та управління даними. Багато досліджень акцентують увагу на важливості фінансової підтримки для успішного впровадження інновацій, а саме такі як, І. Буднікевич, В. Андрійчук, Г. Саранчук, О. Янковська, М. Макаров, С. Ілляшенко, Т. Лепейко, М. Кропивко та ін. Залучення інвестицій, державних грантів та кредитних ресурсів є ключовими для розвитку інноваційних проектів. Останні дослідження наголошують на необхідності ефективного управління ризиками в інноваційних проектах. Ідентифікація потенційних ризиків, розробка стратегій їх мінімізації та впровадження систем моніторингу є критично важливими для успіху проектів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій демонструє, що управління інноваційними проектами в аграрному секторі в умовах глобалізації є багатограним процесом, що включає технологічні, фінансові, екологічні та організаційні аспекти. Впровадження інновацій потребує комплексного підходу та тісної співпраці між різними зацікавленими сторонами.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Оцінити поточні тенденції та виклики, які впливають на аграрний сектор в умовах глобалізації, зокрема, вплив міжнародних ринків, технологічних змін та екологічних факторів та сформулювати рекомендації щодо ефективного управління інноваційними проектами в аграрній сфері, враховуючи специфіку галузі та глобальні тренди.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління інноваційними проектами в аграрному секторі в умовах глобалізації є важливим аспектом, що впливає на конкурентоспроможність сільського господарства та ефективність використання ресурсів. Інновації відіграють вирішальну роль у трансформації аграрного сектору. Вони включають нові технології, методи виробництва, управління ресурсами та маркетингові стратегії. Завдяки інноваціям фермери можуть оптимізувати використання ресурсів, знижувати витрати та підвищувати врожайність. Ефективне управління інноваційними проектами в аграрному секторі вимагає системного підходу. Основні етапи включають ідентифікацію потреб, розробку концепцій, тестування та впровадження інновацій. Важливим є залучення всіх зацікавлених сторін, від фермерів до науковців і урядових органів. Глобалізація приносить як можливості, так і виклики. Аграрний сектор повинен адаптуватися до нових ринкових умов, конкурувати з іноземними виробниками та впроваджувати міжнародні стандарти якості. Крім того, зміни клімату, нестабільність ринків та політичні ризики також впливають на діяльність фермерських господарств. Глобалізація відкриває нові можливості, але водночас ставить перед агробізнесом нові виклики, зокрема, в умовах швидких змін у технологіях, кліматичних умовах та ринкових запитах [2]. Основні компоненти управління інноваційними проектами:

1. Аналіз потреб та можливостей (оцінка потреб аграріїв та споживачів, визначення інноваційних можливостей, які можуть задовольнити ці потреби).
2. Розробка стратегії (визначення цілей і завдань проекту, формулювання стратегії впровадження інновацій).
3. Фінансування інновацій (пошук інвестиційних джерел (гранти, кредити, венчурний капітал); оцінка витрат і вигод від реалізації проекту).
4. Управління ризиками (ідентифікація ризиків, пов'язаних з інноваціями (технологічні, ринкові, екологічні); розробка планів з управління цими ризиками).
5. Впровадження інновацій (реалізація проекту в аграрному секторі, навчання персоналу та підвищення кваліфікації).

6. Моніторинг та оцінка ефективності (встановлення показників успішності проекту, оцінка результатів та внесення коректив у стратегію).

Існує безліч викликів пов'язаних з глобалізацією. Основною є зростаюча конкуренція з боку закордонних виробників вимагає від аграріїв впровадження нових технологій для підвищення продуктивності та зниження витрат. Також зміни в кліматі впливають на агровиробництво, вимагаючи адаптації до нових умов та зростаючий попит на екологічні та органічні продукти потребує інновацій у виробництві та переробці.

Швидкий розвиток технологій (наприклад, precision farming, біотехнології) вимагає постійного оновлення знань і вмінь. Приклади успішних інноваційних проектів в аграрному секторі полягають у використанні GPS- та GIS-технологій для оптимізації посівів, внесення добрив та зменшення витрат, розробка нових сортів рослин з підвищеною стійкістю до захворювань і шкідників, створення платформ для продажу продукції безпосередньо від виробників до споживачів.

Якщо порівнювати основні аспекти управління інноваційними проектами в аграрному секторі в умовах глобалізації, то вони зводяться до певних аспектів, які представлені в табл.1.

Таблиця 1

**Основні аспекти управління інноваційними проектами в аграрному секторі
в умовах глобалізації**

Аспект	Опис	Виклики	Стратегії вирішення
Конкуренція	Зростання конкуренції на міжнародних ринках	Високі вимоги до якості та продуктивності	Впровадження сучасних технологій та інновацій
Технології	Використання новітніх технологій у виробництві та управлінні	Високі витрати на впровадження та навчання	Пошук фінансування, партнерство з науковими установами
Фінансування	Залучення фінансових ресурсів для реалізації інноваційних проектів	Обмеженість фінансових ресурсів	Державна підтримка, інвестиції, гранти
Ризики	Невизначеність та високий рівень ризиків при впровадженні інновацій	Непередбачувані результати, втрати ресурсів	Розробка ефективних стратегій управління ризиками
Продуктивність	Підвищення продуктивності аграрного виробництва	Застарілі технології, низька ефективність	Автоматизація, оптимізація процесів
Стійкість	Забезпечення стійкості аграрного виробництва в умовах зміни клімату та зростаючого попиту	Зміни клімату, екологічні виклики	Екологічні технології, сталий розвиток
Інноваційна культура	Розвиток культури інновацій в аграрних підприємствах	Спротив змінам, низький рівень інноваційної активності	Навчання персоналу, мотивація до інновацій
Державна підтримка	Роль держави у підтримці інноваційного розвитку	Недостатність програм підтримки, бюрократія	Створення сприятливих умов, спрощення процедур
Міжнародна співпраця	Співпраця з міжнародними організаціями та партнерами	Культурні та регуляторні відмінності	Участь у міжнародних програмах, обмін досвідом

Джерело: сформовано автором

Дані порівняння в таблиці допомагають узагальнити основні аспекти управління інноваційними проектами в аграрному секторі в умовах глобалізації, а також визначити основні виклики та стратегії їх подолання.

Ефективне управління інноваційними проектами в аграрному секторі є критично важливим для забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств в умовах глобалізації. Основні етапи управління включають планування, фінансування, оцінку ризиків та моніторинг результатів. Ефективне управління інноваційними проектами в аграрному секторі вимагає комплексного підходу, який включає ретельне планування, належне фінансування, оцінку ризиків та постійний моніторинг результатів. Тільки за умови узгодженої роботи на всіх етапах проекту можна досягти високих результатів та забезпечити стійкий розвиток підприємства в умовах глобалізації.

У сучасних умовах глобалізації аграрний сектор стикається з численними викликами, які зумовлюють необхідність впровадження інноваційних підходів для забезпечення конкурентоспроможності та стійкого розвитку агропідприємств. Кількісна оцінка здійснюється з допомогою розрахунку низки економічних показників, на основі яких формується інтегральний економічний показник, що оцінює ефективність формування [4, с. 84]. Важливу роль у цьому процесі відіграють державна підтримка та міжнародна співпраця, які сприяють створенню сприятливих умов для впровадження інновацій та підвищення ефективності аграрного виробництва.

Державна підтримка є ключовим фактором, що стимулює інноваційний розвиток агропідприємств та включає:

1. Фінансова підтримка (державні програми фінансової підтримки дозволяють агропідприємствам залучати додаткові кошти для впровадження новітніх технологій та розвитку інноваційних проектів; низьковідсоткові кредити допомагають підприємствам фінансувати інноваційні проекти, зменшуючи фінансове навантаження та ризики).

2. Податкові пільги (зменшення податкового навантаження для підприємств, які інвестують у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), сприяє стимулюванню інноваційної активності в аграрному секторі).

3. Освітні програми та консультаційна підтримка (організація навчальних програм та семінарів для підвищення кваліфікації працівників агропідприємств у сфері інноваційних технологій та управління; консультації з питань впровадження інновацій та управління проектами).

4. Інфраструктурна підтримка (розвиток аграрних наукових парків та інноваційних центрів, які надають можливість підприємствам співпрацювати з науково-дослідними установами та впроваджувати передові технології).

Міжнародна співпраця є важливим інструментом для обміну досвідом та впровадження найкращих світових практик у аграрному секторі. Вона включає співпрацю з міжнародними науковими установами та компаніями, дозволяє агропідприємствам отримувати доступ до новітніх технологій та впроваджувати їх у своє виробництво. Участь у міжнародних програмах та проектах, таких як Horizon Europe, дозволяє агропідприємствам отримувати фінансову підтримку та технічну допомогу для реалізації інноваційних проектів [5]. Міжнародні торговельні угоди та інвестиції сприяють розширенню ринків збуту для аграрної продукції та залученню додаткових ресурсів для розвитку інновацій. Участь у міжнародних конференціях, виставках та семінарах дозволяє агропідприємствам обмінюватися знаннями та досвідом з колегами з інших країн, впроваджуючи найкращі світові практики у своєму виробництві.

Роль державної підтримки та міжнародної співпраці у сприянні інноваційному розвитку агропідприємств є надзвичайно важливою. Державна підтримка створює сприятливі умови для впровадження інновацій, забезпечуючи фінансові, податкові та освітні стимули. Міжнародна співпраця дозволяє агропідприємствам отримувати доступ до передових технологій, фінансових ресурсів та кращих світових практик, що сприяє підвищенню їх конкурентоспроможності та стійкості в умовах глобалізації. Спільними зусиллями держави та міжнародних партнерів можна досягти значних успіхів у розвитку аграрного сектору та забезпечити його інноваційний розвиток.

Висновки. Управління інноваційними проектами в аграрному секторі в умовах глобалізації є складним, але необхідним процесом для забезпечення стійкого розвитку. Ефективне управління інноваціями дозволяє аграріям адаптуватися до змінюваних умов, підвищувати продуктивність та забезпечувати конкурентоспроможність на світовому ринку. Управління інноваційними проектами в аграрному секторі в умовах глобалізації є критично важливим для забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку агропідприємств. Глобалізація відкриває нові можливості для впровадження передових технологій, залучення міжнародного досвіду та фінансування, проте вона також ставить перед аграрним сектором нові виклики. Чітке формулювання цілей та завдань, аналіз ринку та технологічних трендів, розробка стратегії впровадження та складання детального плану дій є основою успішного проекту. Забезпечення ефективного управління інноваційними проектами в аграрному секторі в умовах глобалізації потребує комплексного підходу та тісної співпраці між державою, міжнародними організаціями та самими агропідприємствами. Тільки завдяки узгодженим зусиллям можна досягти високих результатів та забезпечити стійкий розвиток аграрного сектору, що є ключовим для продовольчої безпеки та економічного зростання. Управління інноваційними проектами в аграрному секторі є ключовим для забезпечення його стійкості та конкурентоспроможності в умовах глобалізації.

Системний підхід до управління інноваціями, включаючи активну співпрацю з усіма зацікавленими сторонами, дозволить аграрному сектору адаптуватися до сучасних викликів та використовувати нові можливості для розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дребот О. І., Добряк Д. С., Мельник П. П., Сахарницька Л. І. Наукові засади формування та розвиток сільськогосподарського землекористування на основі трансформації земельних відносин. Збалансоване природокористування. 2021. № 4. С. 5–13.
2. Гладій М. В., Лузан Ю. Я. Земельна реформа: сучасні проблеми і шляхи вирішення. Економіка АПК. 2020. № 2. С. 6–19.
3. Корнієцький О., Красноручський О., Моїсєєва Н., Орел В. (2023). Методологічні засади взаємодії регіональних транспортно-логістичних систем в процесі просторових трансформаційних змін в економіці. MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS, (2), 235–239. <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-8-32>
4. Орел А.М., Орел В.М. Економічна ефективність переходу до органічних добрив за допомогою сучасних технологій. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. Всеукраїнський науковий журнал. 2023. № 4. С. 87–91.
5. Орел А.М. Методичні підходи до процесу ресурсного забезпечення підприємств аграрного бізнесу. Український журнал прикладної економіки. 2018. Том 3. №2. С. 211–216.
6. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 526- р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
7. Шпикуляк О. Г. Інститут аграрного ринку: [монографія] / О. Г. Шпикуляк. К.: ННЦІАЕ, 2009. 480 с.

REFERENCES

1. Drebot, O. I. Dobriak, D. S. Melnyk, P. P. and Sakharnatska, L. I. (2021), «Scientific fundamentals of formation and development of agricultural land use on the basis of transformation of land relations», *Zbalansovane pryrodokorystuvannya*, No. 4, pp. 5–13.
2. Gladiy, M. V. and Luzan, Yu. Ya. (2020), «Land reform: current problems and solutions», *Ekonomika APK*, No. 2, pp. 6–19.
3. Kornietskyi, O. Krasnorutskyi, O. Moiseeva, N. and Orel, V. (2023), «Methodological principles of interaction of regional transport and logistics systems in the process of spatial transformational changes in the economy», *Modeling the development of the economic systems*, No. (2), pp. 235–239.
4. Orel, A.M. and Orel, V.M. (2023), “Economic efficiency of the transition to organic fertilizers with the help of modern technologies”, *Aktual'ni problemy innovatsiynoyi ekonomiky ta prava*, No. 4, pp. 87–91.
5. Orel, A.M. (2018), «Methodical approaches to the process of resource provision of agrarian business enterprises», *Ukrayins'kyi zhurnal prykladnoyi ekonomiky*. T. 3, No 2, pp. 211–216.
6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019). Strategy for the development of the sphere of innovative activity for the period up to 2030. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
7. Shpykulyak, O. H. (2009), *Instytut ahrarnoho rynku* [Institute of agrarian market]. Kiev: NNTSIAE, p. 480, Ukraine.

Kotvytsky A. Yu., Anokhin D. O., Velichko O. O. MANAGEMENT OF INNOVATIVE PROJECTS IN THE AGRICULTURAL SECTOR IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

The agricultural sector is one of the key sectors of the economy that ensures food security and stability. In the conditions of globalization, the management of innovative projects in the agrarian sector becomes especially relevant. Innovations in the agricultural sector may include new technologies for tillage, crop cultivation, water management, and the introduction of information technologies to optimize production processes. The main aspects considered in the topic of managing innovative projects in the agricultural sector in the context of globalization include the assessment of global and regional trends affecting the agricultural sector, in particular the demand for products,

changes in climatic conditions and political factors. Methods and approaches to effective management of innovative projects, including planning, financing, monitoring and evaluation of results, are also considered. Opportunities and challenges of international cooperation in the field of agricultural innovations, including exchange of knowledge and technologies, participation in international projects and programs, were studied. Research on the management of innovative projects in the agricultural sector in the context of globalization demonstrates the importance of adaptation to new market conditions and the introduction of modern technologies to ensure sustainable development and competitiveness. The study shows that the successful management of innovative projects in the agricultural sector in the conditions of globalization requires a systematic approach and the interaction of various factors. The introduction of new technologies, adaptation to climate change, effective management of resources and development of human capital are key elements to ensure the sustainability and competitiveness of the agricultural sector. This article contributes to the understanding of how innovations can be integrated into the agricultural sector to increase its competitiveness, productivity and sustainability in the context of globalization. It also emphasizes the importance of a systematic approach to project management and the need to adapt to the rapidly changing conditions of the world market.

Keywords: globalization, management, innovation project, competitiveness, agricultural sector, technologies, strategies.